

Grimmia fuscolutea

Alpgrimmia

Mossor

NE

NA

LC

DD

NT

VU

EN

CR

RE

Sårbar (VU)
D1

Klass: Bryopsida (egentliga bladmossor), **Ordning:** Grimmiales, **Familj:** Grimmiaceae, **Släkte:** Grimmia (grimmior), **Art:** *Grimmia fuscolutea* - alpgrimmia Hook. **Synonymer:** *Grimmia apiculata* Hornsch.

Kännetecken

Arten bildar upp till 2 cm höga, ljusgröna till svartaktiga tuvor. Bladen är bredast strax ovan basen och gradvis avsmalnande mot spetsen. De har oftast en tydlig men kort hårudd, men den kan saknas ibland. Honbladens hårudd är dock relativt lång. Bladen är tydligt kölade, och bladkanten är tillbakaböjd åtminstone i den ena halvan. Bladskivan är oftast ett cellager tjock, men bladkanten består av några rader med dubbla celler. Nerven är jämnt rundad och avsmalnande nedåt i bladet. De övre bladcellerna är korta - oftast kvadratiska eller upp till två gånger så långa som breda - med tjocka, vågiga väggar. Arten är samkönad och kapslar är troligen vanliga. Mogna kapslar är ovala och något strimmiga, och de sitter på kraftiga och vid väta karakteristiskt krökta skaft. Locket har ett kort, trubbigt spröt. Alpgrimmia är en liten art som oftast är lätt att bestämma tack vare de rikligt förekommande kapslarna på tjocka, krökta skaft och de korta bladcellerna som i den övre delen har kraftigt vågiga väggar. Arten kan påminna om småvuxna och ogrenade former av svart raggmossa *Racomitrium sudeticum* som ibland kan ha krökta kapselskaft. Den senare har dock ett långt, vasst spröt på locket.

Utbredning och status

Arten är mycket sällsynt och hittills bara känd från ett par lokaler i Sarek och en lokal i Jämtland. Den förekommer från fjällbjörkskogen upp i lågalpin zon. I Norge finns den även i högpin zon och är här också funnen ned till ca 150 m ö.h. Den är sällsynt men mer spridd i Norge och mycket sällsynt i Finland. Den saknas på Island och i Danmark. Arten förekommer i Europas bergstrakter, och världsutbredningen omfattar även Afrika, Asien och eventuellt även Central- och Sydamerika.

Ekologi

Mossan växer på översilade hållar eller på block och klippor i relativt små fjällbäckar. Den växer på fuktiga eller tidvis översilade stensubstrat oftast relativt svårvittrad silikatsten. I Sverige har den blivit funnen tillsammans med snurrgrimmia *G. torquata*.

Hot

Artens sällsynthet innebär att den är känslig för slumpfaktorer. Hotbilden är i övrigt oklar.

Åtgärder

Den enda svenska lokalen bör återbesökas för att kontrollera artens status och utveckling. Ifall arten återfinns bör växtplatsens exakta läge meddelas till berörda myndigheter så att lämpliga åtgärder vidtas för att arten ska kunna fortleva.

Övrigt

Utländska namn - NO: Høknausing, FI: Paljakkakivisammal.

Etymologi: fuscoluteus = brungul; fuscus (lat.) = brun, mörk, svartaktig; luteus (lat.) = gul, saffransgul, guldgul, rödgul.
Uttal: [Grímmia fuskolútea]

KEY FACTS Forms up to 2 cm high, light-green to blackish tufts. Hyaline point short but distinct, sometimes lacking. Leaves distinctly keeled. Margin recurved on at least one side. Nerve terete, tapering below. Upper laminar cells short (typically 1-2 times longer than wide), sinuose and incrassate. Autoicous, capsules probably common. Mature capsules ovoid, slightly striate. Seta stout, characteristically arcuate when moist. - An alpine species typically found on relatively hard siliceous rock in minor mountain brooks or on flushed cliffs.

Litteratur

Arnell, H.W. & Jensen, C. 1910. Die Moose des Sareksgebietes (I-III). *Naturwiss. Unters. des Sarekgebirges in Schwedisch-Lappland*. Bd.III (2-3). Stockholm.

Cao, T. & Vitt, T.H. 1986. A taxonomic and phylogenetic analysis of *Grimmia* and *Schistidium* (Bryopsida; *Grimmiaceae*) in China. *Journ. Hattori Bot. Lab.* 61: 123-247.

Greven, H.C. 1995. *Grimmia* Hedw. (*Grimmiaceae*, Musci) in Europe. Leiden.

Weibull, H. 2006. *Grimmia fuscolutea* algrimmi s. 123. I: Nationalnyckeln till Sveriges flora och fauna. [AJ 6-23], Bladmossor. Sköldmossor - blåmossor : Bryophyta : Buxbaumia - Leucobryum. Art databanken, Sveriges lantbruksuniversitet, Uppsala.

Författare

Fritz Eriksson 1998. Uppdaterad 2010 © ArtDatabanken, SLU 2010.